

УДК 378.091.33:004

*К.П. Лазаренко, Н.В. Білера, Г.Л. Нікуліна
м. Харків, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Інтеграція України в Європейський простір невід’ємно пов’язана з якістю національної системи освіти, її конкурентоспроможністю, відповідністю вимогам Болонської конвенції. Глобальний процес, який відбувається на наших очах, створює безпрецедентні можливості для розвитку людини та більш ефективного вирішення багатьох фахових, економічних, соціальних і побутових проблем.

В умовах переходу економіки на інноваційну модель розвитку значно зростають роль і значення вищої освіти, яка має забезпечити ринок праці достатньою кількістю висококваліфікованих фахівців, що здатні творчо та професійно діяти, використовуючи для вирішення виробничих завдань технології світового рівня.

Нова соціально-економічна та політична реальність в українському суспільстві, інтеграція держави в Європейський простір передбачає реформування вищої освіти, яка має сприяти підготовці майбутнього фахівця до успішної реалізації особистісного росту нації. У сучасних соціально-політичних умовах продуктивною у цьому плані є реалізація особистісно орієнтованого підходу до виховання, який орієнтується на повагу до унікальності та гідності індивіда, розвиток та саморозвиток його природних задатків та здібностей, створення атмосфери захищеності та підтримки.

Сьогодні соціологи говорять про інформаційне (інформаціогенне) суспільство, економісти аналізують інноваційну економіку, освітян цікавить знаннєве суспільство (суспільство, що навчається). Знання, по суті, перетворюються на принципово незавершені технології формування майбутнього, фактично замикаючи на собі як економічну, так і соціальну систему постіндустріального суспільства. Більш того, в розвинених країнах вони важливим економічним продуктом - там розвиваються нові форми діяльності, що ґрунтуються на торгівлі продуктами знань (ліцензування, консалтинг, інжиніринг тощо).

Формування творчої особистості майбутнього спеціаліста шляхом використання інноваційних технологій є надзвичайно актуальною для сучасної професійної освіти. Підготовка студентів спрямована на оволодіння ними знаннями і вміннями з окремих спеціальних дисциплін. Аналіз педагогічної практики свідчить, що студенти-практиканти не завжди готові до творчого вирішення навчальних задач, використання власного життєвого досвіду в навчально-виховному процесі, реалізації сучасних інноваційних педагогічних технологій викладання навчальних дисциплін в умовах вищої школи.

Викладачі обирають застарілі методи догматичної педагогіки, чим викликають у учнів спротив і антипатію до деяких навчальних дисциплін. Вказані протиріччя загострюються з появою нових типів навчальних закладів з підвищеним рівнем гуманітарного і естетичного змісту освіти та виховання [1].

Ефективність особистісно орієнтованого виховання значною мірою залежить від підготовки майбутніх педагогів до його здійснення. Воно має насамперед сприяти збагаченню студентської молоді інноваційними знахідками, підтримувати у них прагнення до новизни, творчості, пошуку інноваційних форм, методів та видів творчої діяльності.

Особистісно орієнтований підхід до виховання значно активізував пошуки вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі підготовки майбу-

тніх педагогів. Зокрема, всебічно досліджується проблема підготовки вчителя до здійснення особистісно орієнтованого навчання і виховання, формування творчої особистості педагога, як необхідної умови особистісно орієнтованого виховання, тощо [2,3,4].

За таких умов необхідно переглянути ідеї та зміст, що покладені в основу вищої школи, створювати якісно нові концепції, технології навчання, що здатні забезпечити повноцінну підготовку студентів до здійснення особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді. Педагогу потрібні такі знання, вміння та навички, які б охоплювали найбільш універсальні положення та принципи особистісно орієнтованого виховання, що ґрунтуються на гуманістичних засадах народної, наукової та світової педагогіки.

В умовах особистісно орієнтованого виховання підготовка майбутнього фахівця має сприяти вирішенню таких основних завдань: поглиблення філософсько-педагогічних знань, які сприяють розбудові та оновленню загальноосвітнього навчального закладу на основі особистісно орієнтованого підходу; підвищення рівня теоретичної та психолого-педагогічної підготовки студентів, особистісно орієнтований підхід до них; систематичне вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду, впровадження досягнень педагогічної науки з питань особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді під час педагогічної практики; збагачення інноваційними особистісно орієнтованими виховними технологіями, активними формами та методами особистісно орієнтованого виховання; діагностування труднощів, що постають перед педагогічними колективами в процесі особистісно орієнтованого виховання та творче їх вирішення під час практичних занять із студентами; забезпечення постійної самоосвітньої діяльності студентів тощо [5].

Педагогічна технологія повинна відповідати таким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності):

1. Концептуальність – опора на наукову концепцію, яка обґрунтовує досягнення освітніх цілей з філософської, психологічної, дидактичної, соціально-педагогічної точок зору.

2. Системність – підтвердження ознак системи: логіки процесу, взаємозв'язку усіх складових, цілісності. Уможливорює діагностичне цілепокладання, планування, проектування, варіабельність методів і засобів для корекції результатів.

3. Ефективність – гарантування досягнення відповідного результату навчання при оптимальних витратах, забезпечення відтворюваності іншими суб'єктами.

О. С. Третяк розглядає чотири рівні у структурі педагогічних технологій:

- а) концептуальний (теоретичний);
- б) технологічний (організація навчального процесу);
- в) процедурний (конкретні дії);
- г) технічний (наявні засоби навчання, зокрема, технічні) [6].

В свою чергу, Б. І. Корольов зазначає, що, незалежно від вибору, педагогічні технології повинні відповідати таким вимогам: постановка пізнавального завдання; забезпечення подання змісту навчального матеріалу; оцінка навчальних досягнень у результаті використання технології; інтеграція виконання уже отриманих первинних знань з метою формування вищого рівня наукових знань; забезпечення засад для подальшого прогресивного розвитку [7].

Отже, технологія, на відміну від методик, не припускає варіативності, з неї не можна викинути жодного елемента. Для технологічного навчання обов'язковим є постійний зворотний зв'язок, корегування та зміни в подальшій діяльності. Тобто весь час здійснюється неперервний контроль наближення студентів до намічених цілей, який супроводжується відповідною корекцією процесу навчання

Крім того, специфіка педагогічної технології полягає у тому, що з її допомогою конструюється і здійснюється такий навчальний процес, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей, а успіх її реалізації залежить від ефективної взаємодії сторін педагогічного процесу і, в значній мірі, від педагогічної майстерності викладача.

В теорії педагогіки розглядають традиційні технології навчання (пояснювально-ілюстративні, проблемні, програмовано-диференційовані і поєднання вищеназваних), які на думку науковців, не сприяють розвитку мислення, логічних і творчих умінь, зростання кількості інформації, що використовується сучасною людиною) і інноваційні. Хоча очевидно, що усталений шлях прямої передачі знань при розгляді проблем професійної діяльності забезпечував їх достатньо успішне засвоєння, швидкоплинні зміни у сучасному суспільстві потребують інших підходів, зорієнтованих на результат отриманої освіти, виражений у компетентностях-складових професійної компетентності майбутніх фахівців.

Тому у педагогічній науці з'явилися нові явища, які стали предметом детального вивчення: «сучасні інновації», «інноваційні технології», «нові технології навчання», «інтерактивні методи навчання» [8,9].

Сутність даних нововведень полягає у відмові від усталених штампів, стереотипів у навчанні, вихованні та розвитку особистості. Це

сприяє їх широкому впровадженню у зв'язку із зміною освітньої парадигми із знаннєвої на результативну і активним розвитком компетентнісної моделі освіти. Головною метою інноваційної освіти визнано всебічного розвитку потенціалу людини.

Упроваджується інновація через інтерактивні методи навчання, які передбачають таку логіку і послідовність навчальної діяльності: мотивація, формування нового досвіду, його усвідомлення через застосування, рефлексію.

Серед інноваційних технологій навчання, виокремлюються такі види:

- а) інформаційні – направлені на розвиток знань, умінь, навичок;
- б) операційні – формують способи розумових дій;
- в) емоційно-художні й емоційно-моральні – удосконалюють сфери естетичних і моральних відносин;
- г) технології саморозвитку – формують самоуправляючі механізми особистості;
- д) евристичні – розвивають творчі здібності;
- е) прикладні – розбудовують дієво-практичну сферу. [10]

Таким чином необхідно поряд з традиційними необхідно використовувати нові активні форми та методи, в основі яких – особистісно орієнтована модель науково-теоретичної та методичної підготовки студентів. Вона ґрунтується на системі принципів, що ставлять викладача у суб'єкт-суб'єктну позицію. Серед них: спрямованість на розвиток творчої особистості; індивідуалізація та диференціація; мобільність і динамічність; актуальність змісту теоретичної та практичної підготовки студентів; зв'язок її з тенденціями розвитку всієї системи особистісно орієнтованого виховання у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі; комплексність і всебічність змісту; його практична спрямованість; пріоритетність нетрадиційних активних форм, методів та видів діяльності; вивчення результатів передового педагогічного досвіду тощо. Така позиція дозволяє кожному студенту усвідомити себе як особистість, без чого неможливо підготувати його до здійснення особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді.

Цільовим орієнтиром діяльності сучасних вищих навчальних закладів є формування у майбутніх фахівців, перш за все, інноваційного творчого мислення. Реалізація системи підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності можлива за умови послідовного та постійного впровадження інноваційних технологій у процес їх професійної підготовки і використання розвивального потенціалу цих технологій при викла-

данні навчальних дисциплін різних циклів. У діловій грі, на тренінгу або при аналізі ситуацій готові знання не даються, а студентів спонукають до такої діяльності, яка вимагає самостійного пошуку інформації різноманітними ігротехнічними та креативними засобами. Тим самим створюються умови для їх ініціативи та творчого пошуку ефективних рішень конкретних завдань і ситуацій. Власний практичний досвід студентів - лише передумова для початку пошуку нової інформації, умова для його аналізу й отримання інших результатів, діагностика і прогнозування яких дозволяють вдосконалити наявний досвід.

Інноваційні педагогічні технології забезпечують для майбутніх фахівців можливість ще під час професійної підготовки творчо мислити у сфері фахової діяльності. Якщо зміст інноваційних педагогічних технологій, що застосовується під час професійної підготовки майбутніх фахівців, буде спрямований на усвідомлення ними актуальності інноваційної економічної діяльності та засвоєння студентами відповідного досвіду, то за умови концептуально продуманого, систематичного та професійно реалізованого використання цих технологій у навчальному процесі є можливим формування в майбутніх фахівцях готовності до інноваційної фахової діяльності, що є базою для подальшого розвитку їх інноваційної культури.

Все вище зазначене дозволяє нам зробити висновок, що запровадження інноваційних педагогічних технологій у вищих навчальних закладах дозволяє поліпшити підготовку студентів до здійснення особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді, оскільки розвиває у них інтерес до науково-дослідницької діяльності, звичку до самостійної навчально-пізнавальної роботи, формує потребу в творчому підході до розв'язання професійних завдань. Використання інтерактивних особистісно орієнтованих технологій навчання дозволяє: по-перше, кожному студенту усвідомити себе як особистість, а отже, побачити особистісну цінність своїх майбутніх вихованців; по-друге, активізує мислення студентів, формує у них позитивні мотиваційні установки щодо здійснення особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді; виробляє звичку активно, креативно-творчо, раціонально мислити та діяти.

Список літератури: 1. *Исламутдинов В.Ф.* К вопросу о концепции инновационного человека / В.Ф. Исламутдинов, Р.Г. Шангараев // Вопросы инновационной экономики. – 2011. – № 4. – С. 3 – 12. 2. *Бех І.Д.* Виховання особистості: У 2 кн. кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – К.: Либідь, 2003. – 344 с. 3. *Подмазин*

С.И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование. – Запорожье: Просвита, 2000. – 250 с. 4. Якиманская И.С. Личностно ориентированное обучение в современной школе. – М.: Наука, 1996. – 95 с. 5. Ткаченко Т. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності вищих навчальних закладів МНС України / Т. В. Ткаченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Редкол. : І. А. Зязюн (голова) та ін. —Київ-Вінниця : ДОВ “Вінниця”, 2007. –[вип. 14]. –С. 435–441. 6. Третяк О.С. Застосування інноваційних педагогічних технологій. Психолого_педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: Монографія / За заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. – К.: «Педагогічна думка», 2011. – 260 с. 7. Корольов Б.І. Особливості діяльності викладача в умовах модернізації вищої освіти України. Психолого_педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: Монографія / За заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. – К.: «Педагогічна думка», 2011. – С.88_105. 8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. /І.М.Дичківська. – К.:Академвидав, 2004. – 352 с. 9. Третяк О.С. Застосування інноваційних педагогічних технологій. Психолого_педагогічні засади проектування інноваційних технологій викладання у вищій школі: Монографія /За заг. ред. В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. – К.: «Педагогічна думка», 2011. – 260 с. 10. Муц Л.Б. Застосування педагогічних програмних засобів освіти у навчальному процесі вищої школи/Л.Б.Муц// Медична освіта.– 2013.– №1.–С.42_46.)

К.П. Лазаренко, Н.В. Білера, Г.Л. Нікуліна

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

У статті відображено значення інноваційної діяльності установ вищої освіти, розглянуто основні чинники необхідності впровадження інновацій. Охарактеризовано особливості традиційного та інноваційного навчальних процесів, розглядаються питання впровадження сучасних інноваційних педагогічних технологій у вищій освіті і визначення таких, які оптимально спрямовані на формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: педагогічні технології, інноваційні освітні технології, формування професійної компетентності, майбутні фахівці.

К.П. Лазаренко, Н.В. Билера, Г.Л. Никулина

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА

В статье отражено значение инновационной деятельности учреждений высшего образования, рассмотрены основные факторы необходимости внедрения инноваций. Охарактеризованы особенности традиционного и инновационного учебных процессов, рассматриваются вопросы внедрения современных инновационных педагогических технологий в высшее образование и определения таких, которые оптимально направлены на формирование профессиональной компетентности будущих специалистов.

Ключевые слова: педагогические технологии, инновационные образовательные технологии, формирование профессиональной компетентности, будущие специалисты.

K.P. Lazarenko, N.V. Bilera, G.L. Nikulina

APPLICATION INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR TRAINING FUTURE SPECIALISTS

The importance of innovative activity of higher educational establishments, the basic factors of necessity of introduction of innovations are considered in the article. The authors describe features of traditional and innovative educational processes. The article considers the professional competence forming in future specialist with the introduction of innovative pedagogical technologies and determination some of those optimally directed at the formation of professional competence in future specialists.

Key words: pedagogical technologies, innovative pedagogical technologies, professional competence formation, future specialists.

Стаття надійшла до редакційної колегії 25.09.2015